

prima instanță: A. Danilov
instanța de apel: N. Cernat
A. Pahopol, A. Gavrilița

dosarul nr. 2ra-3066/14

DECIZIE

26 noiembrie 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul- Valeriu Doagă
Judecătorii – Sveatoslav Moldovan, Vera Macinskaia
Maria Gervas, Ion Druță

examinând recursul declarat de reprezentantul Pelaghiei Tudoreanu, avocatul Victor Potlog în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Grigore Trebeș împotriva Pelaghiei Tudoreanu, intervenient accesoriu Viorica Șevciuc cu privire la declararea testamentului nul, încasarea cheltuielilor de judecată și a prejudiciului moral, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 04 februarie 2014

c o n s t a t ă

La 06 iunie 2011 Grigore Trebeș a depus cerere de chemare în judecată împotriva Pelaghiei Tudoreanu, intervenient accesoriu notarul public Viorica Șevciuc cu privire la declararea testamentului nul, încasarea cheltuielilor de judecată și a prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a menționat că, mama sa, Lidia Crasnopolscaia, a decedat la 29 noiembrie 2010, fapt confirmat prin certificatul de deces nr. DC-IV 0847828. Perfectarea documentelor necesare pentru acceptarea succesiunii după decesul mamei nu a fost posibilă, deoarece în actele de identitate numele lor de familie diferă, aceasta

se datorează faptului că, mama purta numele de familie pe care l-a preluat după desfacerea căsătoriei cu tatăl lui Feodor Trebeș, fapt confirmat prin extrasul de pe actul de căsătorie și adeverința de naștere a lui Grigore Trebeș.

Menționează că, la 29 decembrie 2010 a depus o cerere la notarul public Oleg Gladîș, de acceptare a succesiunii, după decesul mamei Lidia Crasnopolșcaia, decedată la 29 noiembrie 2010. Acceptând moștenirea, a solicitat deschiderea procedurii succesorale, fiindu-i eliberat certificatul de moștenitor, ceea ce confirmă dreptul la moștenirea patrimoniului rămas după defunctă. În ziua depunerii declarației de acceptare a succesiunii, a aflat, de la notarul Oleg Gladîș, că, în afară de el, conform datelor din baza Centrului de evidența a actelor notariale și a debitorilor de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova, la patrimoniul ce-i aparținea mamei - Lidia Crasnopolșcaia mai pretinde și Pelaghia Tudoreanu, domiciliată în mun. Chișinău, str. Ion Livescu, 11, care a depus o declarație de acceptare a succesiunii la notar.

Mai menționează că, din convorbirile pe care le avea cu mama în cadrul întâlnirilor, ultima de fiecare dată menționa asupra faptului că este unicul moștenitor al averii succesorale. Întîlnindu-se cu Pelaghia Tudoreanu a fost preîntîmpinat într-o modalitate dură și categorică, precum că el nu mai are ce căuta în apartamentul mamei, deoarece totul îi aparține ei.

Ulterior a aflat că Pelaghia Tudoreanu deține un testament din 05.10.2010 pe care la lăsat mama lui.

Consideră că, testamentul din 05.10.2010 este lovit de nulitate, deoarece acesta a fost perfectat cu încălcările regulilor comune tuturor actelor juridice. Invocă că, Lidia Crasnopolșcaia, s-a aflat la evidența medicului de familie Victoria Bacalu în cadrul Centrului Medicilor de Familie nr. 3 cu diagnosticul: „Tumoare a intestinului subțire, st. IV. Metastaze retroperitoneale. Hemoragie cronică de tumoare. Anemie posthemoragică. Flebotromboză ”.

Afirmă că, la 08.03.2010, Lidia Crasnopolșcaia a fost internată în secția de terapie nr. 1 a Spitalului Clinic Municipal nr. 1, în mod de urgență, cu diagnosticul „Hipotensiune arterială. Encefalopatie”. În perioada 27 octombrie - 9 noiembrie 2010 Lidia Crasnopolșcaia a fost spitalizată în secția gastrologie a Institutului Oncologic cu diagnosticul: „Tumoare a intestinului subțire, cu metastaze retroperitoneale st. IV, gr. ci. IV. Hemoragie cronică din tumoare. Anemie posthemoragică. Flebotrombiza iliofemorală sub acută pe dreapta. Rezultatul citologic nr. 78878 - Metastază canceroasă”. În această ordine de idei consideră că, există dubii în privința capacității de exercițiu a mamei sale la momentul întocmirii testamentului.

Consideră că, Pelaghia Tudoreanu a inițiat procedura de testare a patrimoniului ce-i aparținea Lidiei Crasnopolșcaia anume la 05 octombrie 2010, cînd mama lui, Lidia Crasnopolșcaia era într-o stare depresivă, indiferență totală de tot ce se întîmplă în jur. Este convins de faptul că, voința mamei era alta, fapt cunoscut de Pelaghia Tudoreanu, care folosindu-se de incapacitatea mamei la acel moment de a judeca și gândi, a făcut-o să semneze acest act juridic, ceea ce contravine dispozițiilor generale prevăzute de Codul Civil cu privire la moștenire.

Susține că, acționînd în mod ilegal, direct, avînd un interes de a acapara un bun patrimonial la care nu are nici o atribuție legală, Pelagheia Tudoreanu l-a depozat de moștenirea legală a patrimoniului ce-i aparținea mamei sale, Lidia Crasnopolșcaia.

Solicită declararea nulității testamentului din 05.10.2010, întocmit de Lidia Crasnopolscaia, pe motiv că testamentul a fost semnat de către o persoană ce nu-și dădea seama de acțiunile sale. Totodată, solicită încasarea din contul Pelaghiei Tudoreanu în beneficiul său a cheltuielilor de judecată în sumă de 7000 lei, compensarea prejudiciului moral în mărime de 20000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 08 februarie 2013 s-a respins acțiunea ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 04 februarie 2014 s-a admis apelul declarat de Grigore Trebeș, s-a casat hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 08 februarie 2013 și s-a adoptat o nouă hotărâre prin care s-a admis parțial acțiunea, s-a declarat nul testamentul nr. 6045 din 05.10.2010, autentificat de notarul public Viorica Șevciuc, prin care Lidia Crasnopolscaia a testat toată averea care la ziua decesului îi va aparține cet. Tudoreanu Pelagheia a.n. 21.10.1961, în rest cerințele s-au respins.

La 26 iunie 2014 reprezentantul Pelaghiei Tudoreanu, avocatul Victor Potlog a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel din 04 februarie 2014, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a menționat că, în cererea de chemare în judecată nu a fost indicat temeiul juridic al anulării testamentului iar în susținerea concluziilor în privința lipsei de capacitate de exercițiu a Lidiei Crasnopolscaia. Relevă că, instanța de apel nu a luat în considerare toate probele prezentate care dovedesc faptul valabilității testamentului, actul fiind întocmit în circumstanțele unui discernământ neafectat. Instanța de apel nu a luat în considerare faptul că, la întocmirea raportului de expertiză nu s-a luat în considerare declarațiile martorilor, declarațiile lui Grigore Trebeș și declarațiile notarului care în ședința de judecată au confirmat starea normală în care se afla testatoarea Crasnopolscaia Lidia, în timpul semnării testamentului.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră, că recursul urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe din următoarele motive.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 442 alin (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Instanța de recurs evidențiază următoarele circumstanțe relevante recursului declarat.

Conform art. 1449 alin. (1) din Codul Civil, testamentul este un act juridic solemn, unilateral, revocabil și personal prin care testatorul dispune cu titlu gratuit, pentru momentul încetării sale din viață, de toate bunurile sale sau de o parte din ele.

Potrivit alin. (2) din același articol, testator poate fi doar o persoană cu capacitate de exercițiu.

Conform art. 52. alin.(1) din Legea nr.1453 din 08.11.2002, persoana care desfășoară activitate notarială autentifică testamentele persoanelor cu capacitatea de exercițiu deplină.

Colegiul a constatat cu certitudine că, la 05.10.2010 de către notarul public Viorica Șevciuc a fost autentificat testamentul din numele Lidiei Crasnopoliscaia pe toată averea acesteia în favoarea Pelaghiei Tudoreanu (f.d. 8).

La 28 noiembrie 2010 testatoarea Lidia Crasnopoliscaia, a decedat fapt ce se confirmă prin certificatul de deces nr. 4710 (f.d. 12) iar la 25 ianuarie 2011 Tudoreanu Pelaghia a acceptat în termen succesiunea prin depunerea la notarul public Oleg Gladîș a declarației de acceptare a succesiunii (f.d. 6).

Colegiul reține că, la momentul autentificării testamentului nominalizat, Crasnopoliscaia Lidia nu era declarată incapabilă sau limitată în capacitate de exercițiu printr-o hotărîre judecătorească irevocabilă în temeiul art. 24 alin. (1) din Codul civil.

Capacitatea de exercițiu deplină a Lidiei Crasnopoliscaia la momentul autentificării testamentului o confirmă și concluziile expertizei psihiatrico-legale ambulatorie, reflecate în raportul nr. 194 f/f-2012 care stabilește că în perioada semnării testamentului la 05.10.2010, Crasnopoliscaia Lidia conform datelor tranzitorii, nu suferea de maladii psihice, nu prezenta careva dereglări psihice tranzitorii sau temporare, fapt ce denotă că, aceasta putea înțelege și conștientiza acțiunile sale și acționa cu discernământ neafectat.

Conform datelor prezentate pînă la semnarea testamentului Lidiei Crasnopoliscaia nu i-au fost administrate medicamente pe bază de alcool, substanțe narcotice, psihotrope care ar putea determina afectarea discernământului acesteia.

Conform raportului de expertiză grafoscopice și psihiatrice nr. 1731 din 08 august 2012, semnătura și numele de pe testamentul nr. 6045 din 05 octombrie 2010 autentificat de notarul public Viorica Șevciuc au fost executate personal de Crasnopoliscaia Lidia. Desemenea semnătura și numele de pe testamentul nr. 6045 din 05 octombrie 2010 și din Registrul actelor notariale seria AA nr. 008349/1265 a notarului public Viorica Șevciuc, fila 80, numărul de înregistrare 6045, nu reflectă indici caracteristici, care ar atesta faptul că semnăturile și numele manuscrise date au fost executate în careva condiții neobișnuite legate de stare de ebrietate, de influneță medicamentoasă, de execuție forțată cu mîna condusă de o altă persoană (f.d. 119-125).

Conform raportului nr. 194 f/f – 2012 de expertiză psihiatrico-legală post-mortem, Lidia Crasnopoliscaia în perioada 27.10.2010-09.11.2010 s-a tratat la Institutul Oncologic, secția gastrologie, unde a fost administrat tratament conservator, transfuzii de plasmă etc. După externare și pînă la deces, pacientei i s-au eliberat 10 fiole Sol. Omnoponi, s-au întors 10 fiole folosite Sol. Omnoponi, fapt ce denotă administrarea preparatelor stupefiante în doze strict terapeutice (f.d. 129-132).

Conform art. 1469 alin.(1) din Codul civil, testamentul este nul dacă sînt prezente condițiile de nulitate a actelor juridice.

Potrivit art. 1473 din Codul civil, valabilitatea testamentului poate fi contestată, în temeiul condițiilor de nulitate a actelor juridice, de către moștenitorii legali și de alte persoane interesate.

Conform art. 225 din Codul civil, actul juridic încheiat de o persoană cu capacitate de exercițiu deplină într-un moment în care nu putea să conștientizeze acțiunile sale ori să le dirijeze poate fi declarat nul de instanța de judecată.

Conform art. 218 alin. (1) din Codul civil, nulitatea relativă a actului juridic poate fi invocată doar de persoana în al cărei interes este stabilită sau de succesorii ei, de reprezentantul legal sau de creditorii chirografari ai părții ocrotite pe calea acțiunii oblice. Instanța de judecată nu poate să o invoce din oficiu.

Conform art. 3 alin.(2) din Legea cu privire la notariat nr. 1453 din 08.11.2002, prevede că, actul notarial, purtând sigiliul și semnătura persoanei, care desfășoară activitate notarială, este de autoritate publică, se prezumă legal și veridic și are forță probantă și executorie.

Conform art. 118 alin.(1) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Grigore Trebeș care pretinde că este succesorul legal al testatoarei Lidiei Crasnopolscaia a solicitat eronat declararea nulității absolute a testamentului din 05.10.2010 fiind invocat în calitate de temei, lipsa capacității de exercițiu a Lidiei Crasnopolscaia la momentul perfectării și autentificării testamentului or, la caz, este vorba de nulitatea relativă.

Colegiul remarcă că, Grigore Trebeș nu a reflectat care este norma legală în temeiul căreia solicită declararea nulității testamentului, limitându-se doar la constatarea circumstanțelor de fapt care dovedesc lipsa capacității de exercițiu a testatoarei Lidia Crasnopolscaia, obiecție care este considerată de instanța de recurs neesențială luând în considerație lipsa dovezilor care ar confirma deținerea cunoștințelor juridice și faptului că, lacuna dată nu a fost identificată la faza primirii cererii de chemare în judecată, viciul dat fiind lichidat de recurent tocmai la depunerea apelului.

Colegiul reține cert că, Tudoreanu Pelagheia nu a influențat în nici un mod testatoarea în exprimarea ultimei voințe și nici nu a cunoscut despre existența unui moștenitor legal care ar putea pretinde la averea succesorală a patrimoniului Lidiei Crasnopolscaia. Din materialele cauzei rezultă că în ultimii ani de viață Tudoreanu Pelaghia a fost unica persoană apropiată de Lidia Crasnopolscaia, a îngrijit-o pe perioada bolii și i-a organizat ceremonia de înmormântare, fapt ce denotă o afecțiune morală strânsă aptă să justifice opțiunea testatoarei. Totodată Colegiul relevă că, asemenea relații armonioase și prielnice între Grigore Trebeș și Lidia Crasnopolscaia, nu au fost constatate.

În lumina celor menționate, Colegiul conchide că, testamentul întocmit de cet. Crasnopolscaia Lidia la 05.10.2010, înregistrat sub nr. 6045 a fost autentificat cu respectarea tuturor condițiilor generale și speciale de întocmire a actelor juridice autentice și prin urmare este valabil.

Colegiul stabilește că, instanța de apel nu a luat în considerare prevederile art. 3 alin.(2) din Legea cu privire la notariat, care prezumă testamentul nr. 6045 din 05.10.2010 legal și veridic, având forță probantă și executorie, prezumție care nu a fost combătută de Grigore Trebeș în modul stabilit de art. 123 alin.(4) din Codul de procedură civilă. Decizia recurată a fost întemeiată pe circumstanțe neprobate în pofida instituirii sarcinii probațiunii pe seama lui Grigore Trebeș.

Totodată, instanța de recurs conchide că hotărîrea primei instanțe a fost adoptată în conformitate cu normele de drept material și procedural și este bazată pe aprecierea corectă a tuturor probelor și stabilirea completă a circumstanțelor cauzei, motiv pentru care Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit o califică ca fiind legală și întemeiată.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că, decizia instanței de apel este ilegală și neîntemeiată, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa decizia instanței de apel și a menține hotărîrea primei instanțe.

În conformitate cu art.445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e

Se admite recursul declarat de reprezentantul Pelaghiei Tudoreanu, avocatul Victor Potlog.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 04 februarie 2014, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Grigore Trebeș împotriva Pelaghiei Tudoreanu, intervenient accesoriu Viorica Șevciuc cu privire la declararea testamentului nul, încasarea cheltuielilor de judecată și a prejudiciului moral și se menține hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 08 februarie 2013.

Decizia este irevocabilă de la pronunțare.

Președintele completului,
Judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă

Sveatoslav Moldovan

Vera Macinskaia

Maria Ghervas

Ion Druță